

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL

M. POIARES MADURO

prezentate la 26 iunie 2008¹

1. Prin prezenta cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată de Corte Suprema di Cassazione (Curtea Supremă de Casație) (Italia), se solicită Curții de Justiție să se pronunțe asupra interpretării corecte a dispozițiilor din Protocolul privind privilegiile și imunitățile Comunităților Europene și din Regulamentul de procedură al Parlamentului European în ceea ce privește imunitatea de jurisdicție de care beneficiază membrii Parlamentului European.

2. Cele două cauze care stau la baza acestei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare privesc acțiuni pentru calomnie formulate împotriva unui membru italian al Parlamentului European (MPE). Instanțele naționale l-au considerat răspunzător și au acordat despăgubiri reclamanților. Se solicită Curții să stabilească, în primul rând, dacă o instanță națională sesizată cu o acțiune civilă împotriva unui MPE are obligația să solicite Parlamentului European ridicarea imunității acestuia în cazul în care acel MPE nu a solicitat el însuși Parlamentului European să îi apere imunitatea și, în al doilea rând, dacă însăși instanța națională are competența de a stabili dacă atitudinea avută de MPE este acoperită de

imunitate în cazul în care Parlamentul European nu și-a comunicat intenția de a apăra imunitatea membrului respectiv.

I — Istoricul cauzei

3. Pârâtul din acțiunea principală, domnul Alfonso Luigi Marra, a fost membru al Parlamentului European în perioada 1994-1999. În intervalul respectiv, acesta a difuzat un anumit număr de foi volante în care critica justiția italiană și anumiți judecători individualizați. Domnul Antonio Clemente și domnul Eduardo De Gregorio, care au fost menționați în foile volante, au introdus acțiuni pentru calomnie împotriva domnului Marra. Întrucât instanța de primul grad s-a pronunțat în favoarea acestora și le-a acordat daune interese, domnul Marra a declarat apel la Corte d'appello di Napoli (Curtea de Apel Napoli). În Hotărârile din 23 ianuarie și din 6 martie 2002 (în cazul domnului Clemente) și în Hotărârea din 22 februarie 2002 (în cazul domnului De Gregorio), Corte d'appello di Napoli a menținut hotărârile instanței de primul grad și s-a pronunțat în sensul că afirmațiile în cauză nu intrau în domeniul de aplicare al Protocolului privind privilegiile și imunitățile Comunităților Europene. Domnul Marra a declarat recurs la Corte Suprema di Cassazione cu privire la anumite aspecte de drept, susținând printre altele aplicarea

¹ — Limba originală: engleza.

greșită de către Corte d'appello di Napoli a articolului 6 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European, care specifică procedura ce trebuie urmată în privința cererilor de ridicare a imunității unui MPE.

4. Între timp, la 16 februarie 2001, domnul Marra a scris președintelui Parlamentului European solicitând Parlamentului European să intervină în temeiul articolului 6 pentru a-i apăra imunitatea. Prin scrisoarea președintelui din 11 aprilie 2001, cererea acestuia a fost transmisă Comisiei competente pentru afaceri juridice și pentru piața internă. În cadrul ședinței din 23 ianuarie 2002, comisia a hotărât să intervină în favoarea domnului Marra și o recomandare relevantă a fost făcută în acest sens în Raportul din 30 mai 2002 privind imunitatea membrilor italieni și practica autorităților italiene în această materie². La 11 iunie 2002, Parlamentul European a adoptat o Rezoluție privind imunitatea parlamentară în Italia și practica autorităților italiene în această materie³, care concluzionează după cum urmează:

„1. [Parlamentul European] hotărăște că, la prima vedere, cauza [...] și cauza domnului Alfonso Marra ridică o problemă de imunitate absolută și că instanțelor competente ar trebui să li se solicite să transmită Parlamentului European documentația necesară pentru a stabili dacă respectivele cauze implică imunitatea absolută în temeiul articolu-

lului 9 din Protocol în ceea ce privește opiniile sau voturile exprimate de membrii în cauză în exercitarea atribuțiilor lor. De asemenea, acesta hotărăște că instanțele competente ar trebui să suspende judecarea cauzelor până la pronunțarea unei decizii definitive a Parlamentului European;

2. Președintele Parlamentului European este însărcinat să transmită această decizie și raportul comisiei către reprezentantul permanent italian, în atenția autorității competente a Republicii Italiene.”

II — Întrebările preliminare

5. Prin Ordonanța din 20 februarie 2007, Corte Suprema di Cassazione a adresat Curții de Justiție două întrebări referitoare la dispozițiile privind imunitatea MPE.

„1. În ipoteza inacțiunii unui membru al Parlamentului European care nu se prevalează de posibilitatea care îi este acordată de articolul 6 alineatul (3) din Regulamentul Parlamentului European, de a cere direct președintelui să îi apere privilegiile și imunitatea, instanța la care

2 — [2001/2099(REG)], A5-0213/2002, Raportor: Sir Neil McCormick.

3 — [2001/2099(REG)], P5_TA (2002)0291.

este pendinte o acțiune civilă este în orice caz obligată să solicite președintelui ridicarea imunității în vederea continuării procedurii și a pronunțării unei hotărâri?

sau

2. În lipsa comunicării de către Parlamentul European a intenției acestuia de a apăra imunitatea și privilegiile membrului în cauză, instanța la care este pendinte o acțiune civilă se poate pronunța cu privire la existența sau la inexistența privilegiului, având în vedere condițiile specifice ale cauzei?”

6. Având în vedere modul în care sunt formulate întrebările, instanța națională pare să presupună că domnul Marra nu a solicitat președintelui Parlamentului European să îi aprobe imunitatea și că Parlamentul European nu a comunicat intenția de a proceda în acest sens. Totuși, nu există nicio îndoială că domnul Marra a prezentat o astfel de cerere,

că Parlamentul European a indicat că afirmațiile domnului Marra pot fi acoperite de imunitate, că a solicitat să i se comunice instanței naționale să transmită documentele relevante și că a solicitat președintelui Parlamentului European să transmită decizia adoptată reprezentantului permanent italian⁴. În cadrul ședinței de judecată, reprezentantul Parlamentului European a confirmat că rezoluția nu a fost comunicată direct instanței naționale, ci reprezentantului permanent italian. Ordonanța de trimitere menționează Raportul Comisiei pentru afaceri juridice și pentru piața internă din 30 mai 2002, însă nu menționează Rezoluția propriu-zisă a Parlamentului European din 11 iunie 2002, prin care s-au adoptat recomandările făcute în raport. Atunci când i s-au cerut explicații în cadrul ședinței de judecată, reprezentantul guvernului italian a făcut trimitere la acele puncte din ordonanță în care este menționat Raportul din 30 mai 2002 și a afirmat că instanța națională a formulat întrebările în acel mod, întrucât a considerat că raportul reprezintă poziția provizorie a Parlamentului European, iar nu cea finală. Totuși, Parlamentul European a adoptat o poziție finală în Rezoluția din 11 iunie 2002, care, astfel cum ne-a indicat reprezentantul Parlamentului European, a fost comunicată reprezentantului permanent italian.

7. În orice caz, întrucât atât domnul Marra, cât și Parlamentul European au acționat,

4 — O posibilă explicație constă în faptul că, în momentul în care instanța de primul grad s-a pronunțat în cauzele introduse împotriva domnului Marra, Parlamentul European nu adoptase încă rezoluția, astfel încât Corte Suprema di Cassazione, când a controlat hotărârile instanțelor inferioare, s-a concentrat în realitate asupra chestiunii privind corectitudinea sau incorectitudinea hotărârilor acestor instanțe în caz de inacțiune din partea domnului Marra sau a Parlamentului European. În orice caz, considerăm că răspunsul pe care îl vom da în paginile următoare va oferi suficiente informații privind interpretarea dispozițiilor relevante din Protocol pentru a permite instanței naționale să soluționeze cauza, chiar dacă faptele sunt cele descrise în ordonanța de trimitere.

considerăm că cele două întrebări pot fi reformulate după cum urmează:

9. Articolul 10 prevede:

„În cazul în care o acțiune civilă este introdusă împotriva unui membru al Parlamentului European, instanța la care această acțiune este pendinte are obligația să solicite Parlamentului European să răspundă la întrebarea dacă atitudinea imputată este acoperită de imunitate parlamentară sau dacă instanța se poate pronunța ea însăși asupra existenței sau a inexistenței acestui privilegiu?”

„Pe durata sesiunilor Parlamentului European, membrii acestuia beneficiază:

III — Imunitatea parlamentară în dreptul european

Principii

8. Dispozițiile relevante sunt prevăzute la articolele 9 și 10 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile Comunităților Europene. Articolul 9 are următorul cuprins:

(a) pe teritoriul național, de imunitățile recunoscute membrilor Parlamentului propriei țări;

(b) pe teritoriul oricărui alt stat membru, de imunitate privind orice măsură de detenție sau de urmărire penală.

„Membrii Parlamentului European nu pot fi cercetați, reținuți sau urmăriți datorită opiniilor sau voturilor exprimate în cadrul exercitării funcțiilor lor”.

Imunitatea este valabilă inclusiv pe perioada deplasării la locul reuniunii Parlamentului European, cât și la întoarcere.

Imunitatea nu poate fi invocată în caz de flagrant delict și nici nu poate constitui o piedică pentru Parlamentul European de a ridica imunitatea unuia dintre membri.”

10. În primul rând, trebuie observat că aceste două articole nu se exclud reciproc; acestea funcționează în mod cumulativ și ar trebui coroborate. Prin urmare, este posibil ca același comportament să intre în domeniul de aplicare al ambelor articole și să beneficieze de protecția pe care acestea o oferă.

11. În al doilea rând, atunci când se interpretează aceste dispoziții, este important să se aibă în vedere scopul și obiectul acestora. Astfel cum Parlamentul European și Comisia susțin în mod corect, imunitatea parlamentară este un mecanism instituțional care urmărește să garanteze independența Parlamentului European și a membrilor acestuia și să faciliteze funcționarea instituției ca organ colectiv cu rol vital în contextul unei societăți libere și democratice. Totuși, în același timp, trebuie admis că anumite persoane, membri ai acestui Parlament European, sunt deopotrivă beneficiarii respectivei reglementări. Prin însăși natura sa, imunitatea parlamentară acordă anumitor persoane, datorită funcției instituționale pe care o au, care este esențială pentru rolul democratic al Parlamentului European, un privilegiu ce nu este acordat altor cetățeni care nu dețin o astfel de funcție. Ideea de bază este aceea că, în calitate de membri ai comunității politice, am consimțit că, în contextul unei democrații reprezentative, este în interesul fiecărui membru al comunității că cei aleși să ne reprezinte ar trebui să beneficieze de acest privilegiu pentru a ne putea reprezenta în mod corespunzător și

eficient. Astfel, nu ar trebui să existe vreo îndoială că obiectul imunității parlamentare este acela de a proteja atât instituția Parlamentului European în sine, cât și pe membrii acestuia ca indivizi.

12. Dublul aspect al imunității parlamentare rezultă din modul de redactare și din structura articolelor 9 și 10 din Protocol. Articolul 10 prevede împrejurările în care un membru poate beneficia de imunitate pe durata sesiunilor Parlamentului European, pe teritoriul național, pe teritoriul altui stat membru sau pe perioada deplasării la locul reuniunii Parlamentului European, dar și la întoarcere, iar în continuare prevede că imunitatea poate fi ridicată de către Parlamentul European și nu poate fi deloc invocată în caz de flagrant delict. În această situație, preocuparea legiuitorului comunitar pare a fi protejarea MPE de măsurile care ar putea afecta capacitatea acestora de a participa la sesiunile Parlamentului European și de a-și îndeplini atribuțiile parlamentare. Cu toate acestea, Parlamentul European are întotdeauna posibilitatea de a ridica acest privilegiu în cazul în care consideră că atitudinea unui membru nu are legătură cu rolul acestuia de membru al Parlamentului European și, că astfel, nu poate beneficia de imunitate parlamentară. De exemplu, dacă un membru este acuzat de fraudă sau de crimă, Parlamentul European ar trebui, în principiu, să îi ridice imunitatea în pofida faptului că, fiind condamnat, acesta nu își va putea îndeplini atribuțiile parlamentare, întrucât aceste fapte nu au niciun raport cu natura funcției de MPE, cu excepția cazului evident în care Parlamentul European are motive să considere că acuzația este lipsită de orice temei și că urmărește să afecteze funcțiile politice ale MPE și să îl împiedice să își îndeplinească atribuțiile parlamentare. Spre deosebire de acest articol, articolul 9,

care se aplică opiniilor și voturilor exprimate de MPE în cadrul exercitării atribuțiilor lor, urmărește în special să protejeze integritatea discursului politic și, astfel, integritatea Parlamentului European și a activităților ca atare ale acestuia. A adopta măsuri împotriva unui membru în ceea ce privește opinia sau votul exprimat de acesta în calitate de MPE ar însemna să se acționeze împotriva instituției Parlamentului European în sine, întrucât ar submina poziția acestuia de forum *par excellence* de dezbatere deschisă și de deliberare democratică. Desigur, conform atât articolului 9, cât și conform articolului 10, membrii Parlamentului European beneficiază de asemenea de imunitate cu titlu individual, în sensul că nu pot face obiectul anchetelor judiciare; însă acest mecanism este motivat de faptul că permiterea unor anchete judiciare împotriva membrilor Parlamentului European din cauza opiniilor sau a voturilor exprimate de aceștia ar aduce atingere esenței unei democrații deliberative și reprezentative.

mod. În acest sens, s-ar putea spune că articolul 9 constituie nucleul dur al privilegiilor parlamentarilor, întrucât nu poate fi înlăturat și poate fi invocat de un MPE chiar și în cadrul procedurilor inițiate după terminarea mandatului, în timp ce articolul 10 oferă o protecție suplimentară (întrucât are un domeniu de aplicare mai larg decât cel al articolului 9), care poate fi totuși înlăturată de Parlamentul European și care acoperă numai acțiunile introduse în cursul mandatului avut de MPE.

Cauza referitoare la domnul Marra

13. Această diferență de accent este evidențiată de faptul că Parlamentul European poate ridica imunitatea conform articolului 10, însă nu o poate ridica conform articolului 9. Domeniul de aplicare al articolului 10 este mai larg decât cel al articolului 9, întrucât nu se aplică numai opiniilor și voturilor, ci și altor comportamente; cu toate acestea, protecția pe care o oferă este condiționată, întrucât imunitatea poate fi ridicată de Parlamentul European. Pe de altă parte, articolul 9 are un domeniu de aplicare mai restrâns – acesta protejează numai opiniile și voturile exprimate de un membru în exercițiul atribuțiilor parlamentare – însă oferă o protecție absolută: din momentul în care se consideră că o opinie sau un vot este relevant pentru atribuțiile parlamentare ale unui membru, acest privilegiu nu poate fi înlăturat în niciun

14. Domnul Marra este un cetățean italian care dorește să beneficieze de imunitate în Italia pentru fapte care s-au petrecut în timp ce era membru al Parlamentului European. Foile volante în cauză au fost distribuite de acesta între 1996 și 1997, iar domnul De Gregorio a introdus o acțiune pentru calomnie la 8 iunie 1998⁵. Întrucât procedura a fost inițiată în timp ce acesta era încă MPE, domnul Marra avea dreptul, în primul rând, să beneficieze de protecția oferită de articolul 10

5 — Ordonanța de trimitere în cauza referitoare la domnul Clemente nu precizează data la care acesta a introdus acțiunea împotriva domnului Marra.

din Protocol; în temeiul articolului 10 alineatul (1) litera (a), acesta ar trebui să beneficieze de aceleași privilegii precum membrii Parlamentului italian.

15. Articolul 68 alineatul (1) din Constituția italiană protejează în următorii termeni afirmațiile făcute de membrii Parlamentului italian: „Membrii Parlamentului nu pot fi chemați să răspundă pentru opiniile sau pentru voturile exprimate în exercițiul funcției”. Din ordonanța de trimitere reiese cu claritate că o instanță italiană sesizată cu o acțiune civilă sau penală împotriva unui membru al Parlamentului italian nu are nicio obligație să solicite autorizația prealabilă a acestui parlament înainte de a judeca acțiunea împotriva parlamentarului în cauză sau să solicite opinia Parlamentului italian cu privire la aplicarea imunității prevăzute la articolul 68 alineatul (1) din Constituția italiană. Aceasta din urmă acordă protecție membrilor Parlamentului italian în ceea ce privește opiniile și voturile, în termeni identici celor de la articolul 9 din Protocol, și, astfel cum Parlamentul European a indicat în Rezoluția din 11 iunie 2002, ambele dispoziții oferă același tip de privilegiu absolut⁶. Este de competența instanței sesizate să stabilească dacă acest privilegiu se aplică faptelor dintr-o anumită cauză și să procedeze în consecință. Totuși, se pare că, în cazul în care Parlamentul italian a decis în mod expres că acea cauză intră în domeniul de aplicare al articolului 68 alineatul (1) din Constituție și este astfel acoperită de imunitate absolută, instanța trebuie fie să respecte această decizie și să înceteze toate procedurile împotriva parlamentarului în cauză, fie să conteste această decizie la Curtea Constituțională.

16. Totuși, autorizația prealabilă a Parlamentului italian este necesară în cazul în care o instanță intenționează să dispună una dintre măsurile menționate la articolul 68 alineatul (2) și la articolul 68 alineatul (3) împotriva unui membru al parlamentului; acestea includ perchezițiile, arestarea sau alte măsuri privative de libertate, interceptarea comunicărilor și reținerea corespondenței. Aceste dispoziții oferă parlamentarilor italieni o formă de privilegiu calificat: în principiu, aceștia sunt protejați împotriva unor astfel de măsuri, cu excepția cazului în care Parlamentul decide să le autorizeze ca urmare a unei cereri din partea unei autorități judecătorești.

17. În consecință, în cazul în care acțiunea pentru calomnie introdusă împotriva domnului Marra ar fi avut drept rezultat o amenințare cu arestarea sau cu orice altă măsură privativă de libertate, instanța sesizată ar fi obligată să solicite Parlamentului European ridicarea imunității acestuia în conformitate cu articolul 10 alineatul (3) din Protocol și să se abțină de la orice acțiune înainte de adoptarea unei decizii de către Parlamentul European cu privire la această cerere. Totuși, domnul Marra nu a făcut niciodată obiectul unei astfel de amenințări; reclamantii din acțiunea principală au introdus o acțiune civilă împotriva lui, fiind

6 — Rezoluția [2001/2099(REG)], P5_TA (2002)0291, punctul C.

obligat la plata unor daune interese. Instanțele italiene nu aveau nicio obligație să solicite ridicarea imunității înainte de a acorda astfel de despăgubiri, iar articolul 10 alineatul (3) din Protocol nu este aplicabil într-o astfel de situație.

18. Domnul Marra susține că declarațiile sale erau acoperite de privilegiul absolut prevăzut la articolul 9 din Protocol care, în esență, în ceea ce privește opiniile exprimate de membrii Parlamentului European, garantează acestora aceeași protecție precum cea garantată de articolul 68 alineatul (1) din Constituția italiană membrilor Parlamentului italian⁷. Care este procedura pe care instanțele naționale trebuie să o urmeze atunci când se confruntă cu o astfel de acțiune? Aceasta este întrebarea esențială la care instanța de trimitere solicită Curții să răspundă. În temeiul dispozițiilor relevante privind imunitatea absolută din Constituția italiană [articolul 68 alineatul (1)], instanțele își pot forma propria opinie cu privire la existența sau la inexistența privilegiilor într-un anumit caz fără a solicita opinia Parlamentului atunci când acesta nu s-a exprimat. Acestea pot proceda în același mod atunci când interpretează articolul 9 din Protocol? Sau este necesar să solicite Parlamentului European să se pronunțe asupra acestui aspect?

19. În cadrul primei întrebări, Corte Suprema di Cassazione face referire la o cerere de

7 — Astfel, relația de echivalență impusă de articolul 10 alineatul (1) litera (a) din Protocol este în acest caz imunitatea de care beneficiază membrii Parlamentului italian în temeiul articolului 68 alineatul (1) din Constituție și cea de care beneficiază membrii Parlamentului European în temeiul articolului 9 din Protocol.

„ridicare a imunității”. După cum am explicat anterior, o astfel de posibilitate nu există în ceea ce privește imunitatea absolută prevăzută la articolul 9 din Protocol. Aici se solicită, în esență, să se stabilească dacă instanța națională trebuie să invite Parlamentul European să își exprime *opinia* sau să facă o *recomandare* privind problema dacă faptele dintr-un anumit litigiu constituie un caz de imunitate absolută atunci când Parlamentul European nu și-a exprimat opinia în această privință.

20. Pentru a răspunde la această întrebare, punctul de plecare trebuie să fie modul de redactare a articolului 9. Această dispoziție acordă un privilegiu substanțial – imunitatea absolută privind orice formă de procedură –, însă nu impune instanțelor naționale obligația procedurală de a consulta Parlamentul European cu privire la existența privilegiului într-un caz precis. În situația în care legiuitorul comunitar ar fi intenționat să limiteze competențele instanțelor naționale în această privință, ar fi făcut-o în mod explicit; în lipsa unei astfel de norme, articolul 9 din Protocol nu poate fi interpretat în sensul că instanțele naționale sunt obligate să solicite opinia Parlamentului European cu privire la existența imunității într-un caz precis.

21. O concluzie similară poate fi dedusă din articolul 6 alineatul (3) din Regulamentul de procedură al Parlamentului European, care are următorul cuprins: „orice cerere adresată

președintelui de un *deputat* sau un *fost deputat* în vederea apărării imunității și a privilegiilor este comunicată în ședință plenară și este trimisă comisiei competente” (sublinierea noastră). Din această dispoziție rezultă clar că inițiativa aparține membrului sau fostului membru în cauză. Acesta sau aceasta ar trebui să supună propriul caz președintelui și să solicite Parlamentului European să intervină în apărarea imunității sale. Articolul 6 alineatul (3) și orice altă dispoziție din Regulamentul de procedură nu conține niciun element de natură să susțină opinia potrivit căreia instanțele naționale sunt cele care trebuie să ia inițiativa unei astfel de acțiuni. În plus, o astfel de obligație pentru instanțele naționale nu ar fi putut fi inclusă în Regulamentul de procedură. În timp ce Protocolul privind privilegiile și imunitățile face parte din dreptul comunitar primar, Regulamentul de procedură constituie doar un document intern elaborat de Parlamentul European în scopul de a defini propriile reguli de funcționare; acest regulament nu produce efecte juridice în ordinea juridică a statelor membre și nu poate impune obligații instanțelor naționale.

22. În consecință, considerăm că, în cazul în care Parlamentul European, în urma unei cereri formulate de un membru sau de un fost membru, nu a indicat că un anumit caz este acoperit de imunitate, instanța națională nu este obligată să inițieze această procedură și să solicite opinia Parlamentului European privind existența sau inexistența imunității.

23. Să considerăm acum scenariul opus și să presupunem că, în realitate, Parlamentul European și-a exprimat opinia. În acest caz, membrul sau fostul membru care dorește să beneficieze de imunitate a solicitat președintelui să îi apere privilegiul în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din Regulamentul de procedură și Parlamentul European a decis că acest caz este acoperit de imunitate. Această decizie este obligatorie pentru instanța națională?

24. În principiu, considerăm că decizia nu este obligatorie pentru instanța națională. Regulamentul de procedură constituie temeiul legal al procedurii prin care Parlamentul European apără privilegiile propriilor membri și își exprimă opinia privind aplicarea sau neaplicarea imunității în situații precise. Astfel cum am menționat anterior, acestea sunt norme interne de organizare a activității interne a Parlamentului European și nu pot constitui o sursă de obligații pentru autoritățile naționale. Acest aspect rezultă cu claritate din articolul 7 alineatul (6), care prevede: „[i]n cazurile de apărare a unui privilegiu sau a unei imunități [...] [Parlamentul European] prezintă o propunere prin care invită autoritatea în cauză să tragă concluziile care se impun”. În acest caz, însuși Parlamentul European consideră în mod corect că rezultatul procedurii de apărare a privilegiului este o invitație adresată autorității naționale să tragă concluziile care se impun cu privire la modul de soluționare a unei anumite cauze.

25. Cu toate acestea, opinia Parlamentului European privind imunitatea absolută, în pofida faptului că nu are caracter obligatoriu, ar trebui luată în considerare în mod serios, iar instanța națională ar trebui să îi recunoască o forță de persuasiune considerabilă. Aceasta este o cerință care decurge din principiul cooperării loiale prevăzut la articolul 10 CE și reluat la articolul 19 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile⁸. În cazul în care instanța națională nu este de acord cu Parlamentul European, aceasta ar trebui să ofere o motivație. În realitate, faptul că ar apărea un astfel de dezacord ar constitui un indiciu al oportunității de a sesiza Curtea de Justiție cu o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare prin care instanța națională ar putea solicita precizări privind interpretarea corectă a dispozițiilor aplicabile.

26. La punctele anterioare am afirmat că, atunci când Parlamentul European și-a exprimat opinia privind existența sau inexistența unui privilegiu absolut în temeiul articolului 9 într-un caz precis, instanțele naționale nu sunt, „în principiu”, obligate să ia în considerare această opinie și, în caz de dezacord, acestea „pot” (dar nu sunt obligate) să sesizeze Curtea de Justiție. Totuși, în anumite cazuri, o astfel de obligație s-ar putea impune ca rezultat al coroborării dispozițiilor relevante din dreptul național cu articolul 10 alineatul (1) litera (a).

8 — „În aplicarea prezentului protocol, instituțiile Comunităților acționează de comun acord cu autoritățile responsabile ale statelor membre interesate.”

27. Am observat că articolul 10 alineatul (1) litera (a) impune ca un membru al Parlamentului European să beneficieze pe teritoriul național de exact aceleași privilegii precum cele de care beneficiază membrii parlamentului național. Aceasta este o cerință de echivalență strictă. Să presupunem acum că într-un anumit stat membru există în dreptul național o dispoziție potrivit căreia, atunci când parlamentul național a considerat că afirmațiile unui parlamentar sunt acoperite de un privilegiu, instanțele naționale trebuie fie să respecte opinia parlamentului, fie să trimită cauza la o instanță superioară, precum Curtea Constituțională sau Curtea Supremă. Un membru al Parlamentului European din același stat are dreptul să beneficieze de exact același tratament. Aceasta înseamnă că, atunci când Parlamentul European și-a exprimat opinia privind acest caz, instanțele naționale ar trebui fie să urmeze acea opinie, fie să sesizeze Curtea de Justiție. Temeiul pentru o astfel de obligație îl constituie articolul 10 alineatul (1) litera (a) din Protocol, care impune o echivalență strictă între privilegiile acordate membrilor parlamentului național și cele acordate membrilor Parlamentului European pe teritoriul național⁹. Astfel, o instanță națională la care se află pendent o acțiune împotriva unui MPE ar trebui mai întâi să se întrebe ce obligație ar avea în temeiul dreptului național dacă persoana în cauză nu ar fi un membru al Parlamentului European, ci al parlamentului național. În cazul în care instanța respectivă ar putea soluționa această problemă într-un mod contrar opiniei exprimate de parlamentul național, atunci poate

9 — Desigur, opinia Parlamentului European va avea relevanță numai în cazul în care acesta decide că un MPE în funcție beneficiază de imunitate în temeiul articolului 10 alineatul (1) litera (a). Dacă Parlamentul European ar trebui să ridice imunitatea în temeiul articolului 10, instanța națională ar avea totuși posibilitatea să acorde privilegiul în cazul în care consideră că o anumită afirmație a fost acoperită de imunitate în temeiul articolului 9, pe care Parlamentul European în sine nu o poate ridica. Complexitatea aparentă care reiese din aplicarea cumulativă a articolelor 9 și 10 rezultă din faptul că interpretarea acestora depinde de două instituții diferite (Parlamentul European și instanțele) și că o decizie privind imunitatea într-un caz precis poate depinde de deciziile ambelor instituții.

proceda în același mod și în ceea ce privește opinia exprimată de Parlamentul European, însă, în acest caz, ar trebui să aprecieze cu seriozitate necesitatea sesizării Curții de Justiție. În cazul în care, pe de altă parte, ar fi obligată să dea curs opiniei exprimate de parlamentul național sau să trimită cauza la o instanță superioară, atunci instanța națională ar trebui fie să urmeze opinia Parlamentului European, fie să sesizeze Curtea de Justiție cu o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare. În acest mod, membrii Parlamentului European ar beneficia de exact aceleași imunități precum cele de care beneficiază membrii parlamentului național. Desigur, este de competența instanței naționale să interpreteze dreptul național și să aprecieze care sunt cerințele.

28. Pentru a recapitula: nu există nicio dispoziție în Protocolul privind privilegiile și imunitățile care, atunci când membrul în cauză nu a solicitat Parlamentului European să îi apere privilegiile, să poată fi interpretată în sensul că impune instanțelor naționale să inițieze această procedură și să solicite Parlamentului European să exprime o opinie sau să formuleze o recomandare privind existența sau inexistența privilegiului într-o anumită situație. Dacă membrul a solicitat Parlamentului European să îi apere privilegiul, iar Parlamentul European și-a exprimat opinia, instanța națională nu este, în principiu, obligată să respecte această opinie, însă ar trebui să o ia în considerare cu seriozitate. În cazul în care instanța națională ajunge la o concluzie diferită de cea a Parlamentului European, poate fi oportună o sesizare a Curții de Justiție. Cu toate acestea, în cazul în care dreptul național prevede că, într-o situație similară care implică un membru al parlamentului național, instanțele naționale au obligația de a se conforma opiniei exprimate de parlamentul național sau de a trimite

cauza unei instanțe superioare, atunci acestea au aceeași obligație în ceea ce privește opiniile Parlamentului European și ar trebui fie să le respecte, fie să sesizeze Curtea de Justiție.

29. Considerăm că, în lumina celor de mai sus, Curtea ar trebui să răspundă la întrebarea adresată după cum urmează:

O instanță națională la care se află pendinte o acțiune civilă introdusă împotriva unui membru al Parlamentului European nu este obligată să solicite opinia Parlamentului European cu privire la faptul dacă atitudinea în cauză este acoperită de imunitate parlamentară atunci când membrul vizat nu a inițiat el însuși procedura prevăzută la articolul 6 alineatul (3) din Regulamentul de procedură al Parlamentului European privind cererea adresată Parlamentului European de membrii acestuia pentru a le apăra privilegiile. În cazul în care membrul vizat a inițiat procedura, iar Parlamentul European și-a exprimat opinia privind imunitatea acestuia, instanța națională nu are obligația de a respecta această opinie, însă ar trebui să o ia în considerare cu seriozitate. În cazul în care instanța națională are o opinie diferită de cea a Parlamentului European, poate fi oportună o sesizare a Curții de Justiție cu o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare. Totuși, dacă într-o situație similară care implică un membru al parlamentului național instanțele naționale au obligația de a se

conforma opiniei exprimate de parlamentul național sau de a trimite cauza unei instanțe superioare, atunci acestea au aceeași obligație în ceea ce privește opiniile Parlamentului European și ar trebui fie să le respecte, fie să sesizeze Curtea de Justiție, fiind de competența instanțelor naționale să aprecieze acest aspect.

IV — Domeniul de aplicare al articolului 9 din Protocol: „în cadrul exercitării funcțiilor lor”

30. Deși instanța de trimitere nu a solicitat Curtii de Justiție precizări privind domeniul de aplicare al articolului 9 din Protocol, o parte importantă din ordonanța de trimitere se referă exact la această problemă: care opinie exprimată ar trebui considerată ca intrând în atribuțiile unui membru și, în consecință, ca fiind acoperită de privilegiul absolut prevăzut la acest articol? Reamintim că o astfel de problemă ar trebui eventual să facă obiectul unei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare în special atunci când instanțele naționale nu au fost de acord cu Parlamentul European în ceea ce privește existența sau inexistența unui privilegiu într-un caz precis. În speță, Corte Suprema di Cassazione va trebui eventual să decidă dacă instanțele inferioare au aplicat corect articolul 9, astfel

încât nu este doar rezonabil, ci este și de dorit ca instanța comunitară să ofere cel puțin câteva precizări în acest sens¹⁰.

31. Este adevărat că atunci când un cetățean care se consideră lezat de o afirmație făcută de un membru al parlamentului nu poate cere despăgubiri în fața unei instanțe, întrucât acest parlamentar invocă privilegiul de care beneficiază în calitate de membru al parlamentului, dreptul acestui cetățean de a avea acces la justiție este compromis. Pentru a evita crearea a două clase de cetățeni – pe de o parte, membrii parlamentului, care nu pot fi chemați în justiție pentru declarațiile pe care le fac, și, pe de altă parte, cetățenii obișnuiți, a căror libertate de exprimare poate fi limitată prin dispozițiile aplicabile în materie civilă și penală – practic toate sistemele juridice limitează aplicarea privilegiilor membrilor la situații în care acei membri își exercită atribuțiile parlamentare. Imunitatea parlamentară nu este o armă pe care membrii parlamentului o pot folosi pentru a-și rezolva conflictele personale, ci un mecanism instituțional în sprijinul funcționării democratice a comunității politice. Analizată astfel, imunitatea nu constituie, în principiu, o restricție disproporționată a dreptului de acces la justiție¹¹.

10 — Se poate susține că, în speță, Corte Suprema di Cassazione poate formula o a doua cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare în cazul în care necesită informații privind interpretarea pe fond a articolului 9 din Protocol. Totuși, considerente privind economia procedurii, necesitatea unei soluționări rapide a litigiului și dorința de a economisi timpul și resursele Curtii pledează în favoarea unei discuții privind acest subiect aici. Desigur, chiar și în cazul în care Curtea ar proceda astfel, instanța națională nu este împiedicată să introducă o nouă cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare în măsura în care consideră că aceasta este necesară.

11 — A se vedea discuția în Hotărârea Cordova/Italia (nr. 1), nr. 40877/98, *Recueil des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme* 40, 2003-I, punctele 58-61.

32. În cazul în care o instanță trebuie să aprecieze dacă o opinie exprimată de un membru al parlamentului se încadrează în conceptul de atribuții parlamentare, punctul de plecare a investigațiilor ar trebui să fie principiul care justifică imunitatea parlamentară, și anume faptul că membrii ar trebui să aibă libertatea de a se angaja în dezbateri în domeniile de interes public fără a fi obligați să își adapteze opiniile într-un mod care le face acceptabile sau inofensive pentru auditoriu, în caz contrar temându-se să nu fie acționat sau urmărit în justiție¹². Aceasta înseamnă, în mod inevitabil, că opiniile exprimate de un MPE vor fi considerate în anumite cazuri de către unele persoane drept excesive, iritante sau ofensatorii. Totuși, într-un stat liberal, democratic, importanța unui dialog fără rezerve cu privire la aspecte publice este atât de mare, încât, în principiu, nici măcar opiniile ofensatorii sau extreme nu ar trebui reduse la tăcere. Această concepție se aplică în special membrilor parlamentului care, prin însăși natura funcției lor, joacă un rol central într-un sistem de guvernare reprezentativă.

33. Originile privilegiului parlamentar al libertății de exprimare se regăsesc în perioada în care, în Anglia, au domnit Tudor și Stuart. Privilegiul s-a dezvoltat progresiv ca o reacție a Parlamentului împotriva încercărilor din

12 — Astfel cum a arătat Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Hotărârea A/Regatul Unit, nr. 35373/97, *Recueil des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme*, 2002-X, punctul 75, „[i]munitatea acordată [deputaților] [avea drept scop] să [le] permită să participe în mod constructiv la dezbaterile parlamentare și să își reprezinte electoratul în privința aspectelor de interes public fără a trebui să își limiteze observațiile sau opiniile din cauza unui pericol de a fi chemat să răspundă în fața unei instanțe sau a unei alte autorități de acest gen”.

partea Coroanei de a interveni în dezbaterile parlamentare și de a limita dreptul de inițiativă al Parlamentului¹³. Această libertate a găsit o exprimare legislativă la articolul 9 din Bill of Rights (Declarația drepturilor): „libertățile de expresie, de a participa la dezbateri sau la proceduri în cadrul Parlamentului nu pot fi împiedicate sau puse în discuție în fața niciunei instanțe și în niciun alt loc decât în fața Parlamentului însuși”. Inițial, privilegiul a apărut ca un mecanism instituțional cu aplicare limitată în spațiu, întrucât, în acea perioadă, discursul politic se concentra în cadrul Parlamentului. Puterea Parlamentului era antagonistă celei a monarhului, care considera că activitatea parlamentară era o amenințare pentru propriul statut; din aceasta rezultă efortul de a interveni în ceea ce se petrecea în Parlament și reacția acestuia din urmă care a condus la instituirea acestui privilegiu.

34. Totuși, în prezent, discursurile politice și dezbaterile în domenii de interes public au loc într-un cadru mult mai larg. Există acum o arenă publică mult mai extinsă, care include presa scrisă și cea electronică și internetul, în care indivizii interacționează și participă la dialogul public. Rolul pe care membrii parlamentului îl au în calitate de vectori și de promotori ai dezbaterii politice în această

13 — Limon, D., și McKay, W. R., *Erskine May's Treatise on The Law, Privileges, Proceedings and Usage of Parliament*, Butterworths, 1997, p. 69 și următoarele; Blackburn, R., și Kennon, A., *Griffith and Ryle on Parliament Functions, Practice and Procedures*, Sweet and Maxwell, 2003, p. 126.

arenă publică largă este la fel de important ca rolul acestora în cadrul strict al Parlamentului; democrația modernă se caracterizează prin faptul că așteptăm de la parlamentari să se angajeze în dialog cu societatea civilă și să își prezinte ideile nu numai în cadrul Parlamentului, ci și în cadrul forumurilor oferite de societatea civilă. Într-adevăr, am îndrăzni să sugerăm că o parte foarte importantă a discursului politic contemporan are loc în întregime în afara Parlamentului. Aceasta este o realitate pe care nu o putem ignora și am proceda exact în acest mod dacă am considera că privilegiile parlamentare protejează numai afirmațiile făcute în cadrul Parlamentului.

35. Prin urmare, nu poate fi aplicat un criteriu privind spațiul pentru a stabili care afirmații au fost făcute de un membru în exercițiul atribuțiilor. Ar fi prea limitat să se considere că articolul 9 din Protocol se aplică numai afirmațiilor făcute în cadrul procedurilor parlamentare în interiorul Parlamentului European. Pentru membrii Parlamentului European, a putea participa la dezbateri în cadrul Parlamentului European fără a se teme de proceduri judiciare este la fel de important ca faptul de a putea participa la un dialog public mai larg fără a se teme de astfel de proceduri. Cu alte cuvinte, pentru a stabili dacă articolul 9 din Protocol este aplicabil,

ceea ce are importanță este *natura* afirmațiilor făcute de un membru al Parlamentului European, și nu *locul* unde aceștia se exprimă¹⁴.

36. În opinia noastră, această abordare este compatibilă cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind importanța discursului politic. Constituie un principiu bine stabilit faptul că, în temeiul articolului 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un astfel de discurs beneficiază de cel mai înalt nivel de protecție și că măsurile naționale care afectează exprimarea opiniilor politice vor face obiectul unor examinări stricte din partea Curții de la Strasbourg¹⁵. Această instanță a extins protecția importantă de care beneficiază discursul politic la alte domenii de interes general¹⁶. Această abordare este justificată de necesitatea de a garanta un spațiu sigur în care să aibă loc discursul public; în acest spațiu pot fi protejate chiar și discursurile ofensatorii și scandaloase, întrucât adeseori acestea au „o capacitate unică de a concentra atenția, de a repune în

14 — Atât Parlamentul European, cât și Comisia au susținut că un criteriu privind spațiul nu este adecvat și că afirmațiile făcute în afara Parlamentului European ar trebui să beneficieze de asemenea de protecția oferită de articolul 9 din Protocol, în cazul în care au legătură cu activitățile membrului Parlamentului European desfășurate în calitatea acestuia de membru.

15 — Hotărârea Lingens/Austria din 8 iulie 1986, seria A nr. 103, Hotărârea Barfod/Danemarca din 22 februarie 1989, seria A nr. 149, Hotărârea Castells/Spania din 23 aprilie 1992, seria A nr. 236, Hotărârea Schwabe/Austria din 28 august 1992, seria A nr. 242 B, Hotărârea Oberschlick/Austria (nr. 1) din 23 mai 1991, seria A nr. 204, Hotărârea Lehideux și Isorni/Franța din 23 septembrie 1998, *Recueil des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme*, 1998-VII. A se vedea în plus discuția din Loveland, I., *Political Libels: A Comparative Study*, Hart Publishing, 2000, p. 107 și următoarele.

16 — Hotărârea Thorgeirson/Islanda din 25 iunie 1992, seria A nr. 239, punctul 64: „jurisprudența nu conține niciun element care să permită să se distingă [...] între discuții politice și discuții pe alte teme de interes public”.

discuție idei preconceptuate și de a șoca publicul, făcându-l astfel să conștientizeze moduri de viață care nu îi sunt familiare”¹⁷. Exact acesta este tipul de discurs public pe care articolul 9 din Protocol urmărește să îl protejeze și să îl favorizeze, în special în raport cu opiniile exprimate de MPE.

37. Regula potrivit căreia articolul 9 ar trebui interpretat în sens larg și ar trebui să ofere o protecție extinsă membrilor Parlamentului European este supusă îndeplinirii a două condiții. În primul rând, opinia în cauză trebuie să fie exprimată cu privire la o problemă care prezintă un adevărat interes public. În timp ce o afirmație privind un subiect de interes general va fi acoperită de privilegiul absolut garantat de articolul 9 indiferent dacă a fost făcută în interiorul sau în exteriorul clădirii Parlamentului European, acest privilegiu nu poate fi invocat de un MPE în cadrul litigiilor sau al conflictelor cu alți particulari care îi vizează în mod individual, dar sunt lipsite de interes pentru publicul general. O opinie similară a fost adoptată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în legătură cu nivelul de protecție de care beneficiază diferite tipuri de discursuri. O afirmație care nu contribuie la o dezbatere de interes general, deși intră în domeniul de aplicare al dreptului la libertatea de exprimare, nu va beneficia de nivelul foarte înalt de protecție de care beneficiază discursul politic și discursurile privind alte subiecte de importanță generală¹⁸. Dorim să fim clari în această privință: problema dacă o astfel de afirmație

contribuie sau nu contribuie la o dezbatere publică nu trebuie să își găsească răspunsul în funcție de stilul, de acuratețea sau de corectitudinea celor afirmate, ci în funcție de natura subiectului tratat. Chiar și o posibilă afirmație ofensatoare sau lipsită de acuratețe poate fi protejată, dacă are legătură cu exprimarea unui anumit punct de vedere în dezbaterăa unui subiect de interes public. Nu este rolul instanțelor să înlocuiască opinia publicului cu propria opinie atunci când se pronunță asupra corectitudinii și a acurateței afirmațiilor cu caracter politic.

38. În al doilea rând, trebuie făcută o distincție între afirmațiile de fapt privind anumite persoane și opiniile sau judecățile de valoare¹⁹. Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunțat în sensul că, „în timp ce existența faptelor poate fi demonstrată, adevărul judecăților de valoare nu poate fi dovedit. Cerința de a dovedi adevărul unei judecăți de valoare este imposibil de îndeplinit și încalcă tocmai libertatea de opinie, care constituie o parte fundamentală a dreptului garantat de articolul 10”²⁰. Atunci când un membru al Parlamentului European face o judecată de valoare cu privire la un subiect de importanță generală, oricât de supărătoare și de ofensatoare ar considera-o unele persoane, acesta ar trebui, în principiu, să beneficieze de privilegiul absolut. Totuși, articolul 9 din Protocol, care se referă în mod expres la „opinii”, nu acoperă afirmațiile făcute de MPE, care conțin păreri privind faptele altor indivizi. De exemplu, a spune despre cineva că este incompetent și că ar trebui să își

17 — Post, R., *Constitutional Domains: Democracy, Community, Management*, Harvard University Press, 1995, p. 139.

18 — De exemplu, în cauza von Hannover/Germania, *Recueil des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme* 40 (2005), p. 1. Curtea de la Strasbourg s-a pronunțat în sensul că publicarea unor fotografii care o prezintă pe Prințesa Caroline de Monaco în diferite activități din viața cotidiană, precum luarea cinei la restaurant sau mesul la cumpărături, beneficia de o protecție limitată în temeiul articolului 10 din Convenție în comparație cu publicațiile de natură politică.

19 — Este adevărat că nu întotdeauna este ușor să se distingă între o judecată de valoare și o afirmație privind faptele și un anumit număr de abordări analitice au fost adoptate în acest scop de diferiți judecători și de autori de doctrină. Totuși, această distincție rămâne cea mai bună posibilă. A se vedea discuția din Post, R., citată la nota de subsol 17, p. 153 și următoarele.

20 — Feldek/Slovacia, nr. 29032/95, *Recueil des arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme*, 2001-VIII, punctul 75.

prezintă demisia constituie critică făcută sub o formă care, deși este ofensatoare pentru persoana vizată, reprezintă o exprimare a unei opinii și intră în domeniul de aplicare al articolului 9 din Protocol. În același mod, afirmațiile care nu sunt adresate unor persoane individualizate, ci vizează, dimpotrivă, o instituție în ansamblu, ar trebui să beneficieze de o protecție largă. Fără a dori să abordăm chestiunile de fapt referitoare la prezenta cauză, considerăm că există o diferență relevantă între afirmațiile care au fost adresate unor judecători individualizați și afirmațiile care privesc sistemul judiciar în general. Acesta din urmă constituie un aspect important al vieții publice și este cu certitudine pertinent să fie abordat în termeni de dezbateră politică. În schimb, a spune despre cineva, indiferent că este vorba de un judecător sau de oricine altcineva, că a deturnat fonduri publice sau că este corupt constituie afirmații privind faptele unei alte persoane, iar persoana care a făcut obiectul unor astfel de afirmații trebuie să poată sesiza o instanță pentru a-și apăra reputația, în timp ce persoana care a făcut afirmațiile trebuie să fie chemată să dovedească adevărul afirmațiilor sale, indiferent dacă este sau nu este un membru al Parlamentului European.

39. Această distincție între o afirmație care conține o critică generală și o afirmație privind faptele cuiva a constituit esența unei hotărâri a Curții de la Strasbourg în cauza *Patrono, Cascini și Stefanelli/Italia*²¹ la care Corte Suprema di Cassazione se referă în ordonanța de trimitere. În această cauză era vorba despre afirmații făcute de doi membri ai parlamentului la adresa unui anumit număr de judecători cu privire la comportamentul profesional al acestora în timp ce lucrau la biroul legislativ al Ministerului Justiției.

Curtea de la Strasbourg a subliniat că pârâții, membri ai Parlamentului European, nu au exprimat opinii politice generale privind relația dintre puterea judecătorească și puterea executivă, ci au atribuit judecătorilor reclamanți acte precise de conduită incorectă și au sugerat că erau răspunzători din punct de vedere penal²². Într-adevăr, Curtea s-a referit și la faptul că afirmațiile au fost făcute în cadrul unei conferințe de presă, iar nu într-o cameră legislativă, însă acesta este un aspect secundar. Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu s-a pronunțat niciodată în sensul că o afirmație nu este acoperită de privilegiul parlamentar numai pentru faptul că a fost făcută în exteriorul clădirii Parlamentului European.

40. În concluzie, articolul 9 din Protocol, care garantează membrilor Parlamentului European un privilegiu absolut în ceea ce privește opiniile exprimate în cadrul exercitării atribuțiilor lor, ar trebui interpretat în sens larg. Acesta acoperă opiniile și judecățile de valoare exprimate cu privire la subiecte cu relevanță publică și/sau politică, indiferent dacă sunt făcute în interiorul sau în exteriorul Parlamentului European. Sunt incluse afirmațiile care pot supăra sau ofensa publicul în general ori persoane individualizate care sunt vizate, direct sau indirect, de aceste afirmații. Pe de altă parte, acest articol nu poate fi invocat în legătură cu afirmații care privesc faptele unei persoane sau în contextul unor aspecte de ordin privat ce nu au legătură cu subiecte cu relevanță publică ori cu subiecte care fac parte din dezbateră politică.

22 — *Ibidem*, punctul 62: „[pârâții] nu exprimau opinii politice privind relația dintre puterea judecătorească și cea executivă sau în legătură cu proiectul de lege privind comisiile rogatorii, ci au atribuit reclamanților comportamente precise și incorecte. Într-o astfel de situație, nu poate fi justificată o negare a accesului la justiție numai pentru motivul că litigiul poate fi de natură politică sau în legătură cu o activitate politică”.

21 — Hotărârea din 20 aprilie 2006, Cererea nr. 10180/04.

V — Concluzie

41. Pentru motivele expuse anterior, considerăm că la întrebarea adresată de Corte Suprema di Cassazione, Curtea ar trebui să răspundă după cum urmează:

„O instanță națională la care se află pendinte o acțiune civilă introdusă împotriva unui membru al Parlamentului European nu este obligată să solicite opinia Parlamentului European cu privire la faptul dacă atitudinea în cauză este acoperită de imunitate parlamentară atunci când membrul vizat nu a inițiat el însuși procedura prevăzută la articolul 6 alineatul (3) din Regulamentul de procedură al Parlamentului European privind cererea adresată Parlamentului European de către membrii acestuia pentru a le apăra privilegiile. În cazul în care membrul vizat a inițiat procedura, iar Parlamentul European și-a exprimat opinia privind imunitatea acestuia, instanța națională nu are obligația de a respecta această opinie, însă ar trebui să o ia în considerare cu seriozitate. În cazul în care instanța națională are o opinie diferită de cea a Parlamentului European, poate fi oportună o sesizare a Curții de Justiție cu o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare. Totuși, dacă, într-o situație similară care implică un membru al parlamentului național, instanțele naționale au obligația de a se conforma opiniei exprimate de parlamentul național sau de a trimite cauza unei instanțe superioare, atunci acestea au aceeași obligație în ceea ce privește opiniile Parlamentului European și ar trebui fie să le respecte, fie să sesizeze Curtea de Justiție, fiind de competența instanțelor naționale să aprecieze acest aspect.”